

Briselē, 1.3.2023.
COM(2022) 514 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2022) 514 final of 26.10.2022

Concerns all language versions.

The text shall read as follows:

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Paātrināt pārkārtošanos uz klimatneitralitāti Eiropas drošībai un labklājībai

2022. gada ES klimatrīcības progresu ziņojums

{SWD(2022) 343 final/2}

1 EMISIJU TENDENCES, RĪCĪBPOLITIKA UN SASNIEGUMI

SILTUMNĪCEFĒKTA GĀZU EMISIJAS UN ES STARPTAUTISKĀS SAISTĪBAS

Jaunākie Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (*IPCC*) ziņojumi¹ apstiprina, ka ir jāveic pārveidojoši globāli pasākumi, ja vēlamies sasniegt Parīzes nolīguma mērķus, cita starpā ierobežot globālo sasilšanu krietni zem 2 °C un turpināt centienus, lai to ierobežotu līdz 1,5 °C. Globālajām siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām maksimums ir jāsasniedz 2020.–2025. gadā, bet pēc tam līdz 2030. gadam jāsamazinās par aptuveni 43 % zem 2019. gada līmeņa, lai līdz šā gadsimta beigām vidējās globālās temperatūras pieaugums nepārsniegtu 1,5 °C. Saskaņā ar pašreizējo rīcībpolitiku² pasaule nespēj sasniegt Parīzes nolīgumā noteikto temperatūras mērķi. Izpildot visus jaunus solījumus, ko valstis uzņēmušās līdz *COP26* Glāzgovā, mūsu izredzes uzlabotos, taču ar to joprojām nebūtu pietiekami.³

2021. gadā globālās emisijas atkal pieauga līdz pirmspandēmijas līmenim. Provizoriskie *JRC* dati⁴ liecina, ka globālās SEG emisijas 2021. gadā pieauga par 4,2 % līdz 52,9 miljardiem tonnu CO₂ ekvivalenta (CO₂ ekv.), kas ir nedaudz virs 2019. gada emisiju līmeņa, pasaules ekonomikai atgūstoties no pandēmijas. Enerģētikas nozares emisijas un citu rūpniecisko sadedzināšanas procesu emisijas pārsniedza pirmspandēmijas līmeni (attiecīgi +1,3 % un +2,1 %, salīdzinot ar 2019. gadu), arī akmeņogļu izmantošanas pieauguma dēļ,⁵ savukārt transporta un ēku radītās emisijas saglabājās zemākas (attiecīgi –5,2 % un –3,7 %). Pagājušajā gadā tika novērotas turpmākas postošas sekas, kas saistītas ar klimata sasilšanu, un tas pastiprināja zinātnieku brīdinājumus.

Lai ierobežotu globālo sasilšanu, visām valstīm un visām nozarēm ir jārikojas bezprecedenta mērogā. Lai līdz 2050. gadam sasniegtu neto nulles līmeņa emisijas,⁶ mums ir strauji, intensīvi un ilgstoši jāsamazina SEG emisijas, vienlaikus palielinot planētas spēju absorbēt oglekli, izmantojot dabā balstītus risinājumus un oglekļa piesaistes tehnoloģijas. *IPCC* konstatējumi stiprina ES apņēmību līdz 2050. gadam kļūt klimatneitrālai un klimatnoturīgai, kas ir galvenie mērķi, kuri tagad noteikti Eiropas Klimata aktā.

Saskaņā ar *UNFCCC* ES un tās dalībvalstis ir apņēmušās līdz 2020. gadam sasniegt kopīgu, tautsaimniecībai saistošu mērķi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 20 % salīdzinājumā ar

---

¹ 2021. un 2022. gadā *IPCC* publicēja trīs darba grupu sagatavotos ziņojumus Sestajam novērtējuma ziņojumam: 2021. gada augustā Ziņojumu par fizikālajiem zinātniskajiem pamatiem (I darba grupa), 2022. gada februārī Ziņojumu par ietekmi, pielāgošanos un neaizsargātību (II darba grupa) un 2022. gada aprīlī Ziņojumu par klimata pārmaiņu mazināšanu (3. darba grupa).

² *IPCC* 3. darba grupa: Klimata pārmaiņu mazināšana (2022), lai mazinātu klimata pārmaiņu ietekmi saskaņā ar valstu rīcībpolitiku, kas īstenota līdz 2020. gada beigām.

³ Jaunākā zinātniskā analīze liecina, ka temperatūra Eiropas sauszemes teritorijās šajā gadsimtā turpinās paaugstināties straujāk nekā vidēji pasaulē (EVA: [Globālā un Eiropas temperatūra](#)).

⁴ https://edgar.jrc.ec.europa.eu/dataset_ghg70.

⁵ <https://www.iea.org/news/global-co2-emissions-rebounded-to-their-highest-level-in-history-in-2021>.

⁶ Neto nulles līmeņa emisijas nozīmē panākt līdzsvaru starp antropogēnajām siltumnīcefekta gāzu emisijām no siltumnīcefekta gāzu avotiem un piesaisti, lai visas atlikušās siltumnīcefekta gāzu emisijas, kas nonāk atmosfērā, tiktu kompensētas ar cilvēka izraisītu piesaisti no atmosfēras, tādējādi panākot neto nulles līmeņa emisijas.

1990. gada līmeni (“Kankunas apņemšanās”). Kā norādīts ES 2022. gada SEG pārskatā,⁷ ES ir ievērojami pārsniegusi šo mērķrādītāju, tādējādi tās dalībvalstis un Apvienotā Karaliste ir izpildījušas arī Konvencijā noteiktās emisiju samazināšanas saistības⁸. Kopējās SEG emisijas, izņemot zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektoru (ZIZIMM) un ieskaitot starptautisko aviāciju, ES27 + Apvienotajā Karalistē salīdzinājumā ar 1990. gadu samazinājās par 34 % (vai par 32 % bez Apvienotās Karalistes). Tas nozīmē, ka līdz 2020. gadam emisijas samazinājās par 1,94 miljardiem tonnu CO₂ ekv. (vai 1,55 GtCO₂ ekv. bez Apvienotās Karalistes)⁹. ES un tās dalībvalstis kopīgi sasniedza savu mērķi, īstenojot ES klimata un enerģētikas tiesību aktu paketi 2020. gadam.

Tomēr provizoriskie dati liecina, ka ES iekšzemes SEG emisijas, izņemot starptautisko aviāciju, 2021. gadā pieauga par 4,8 % salīdzinājumā ar ārkārtīgi zemo 2020. gada pandēmijas līmeni, lai gan tās joprojām bija zemākas par 2019. gada līmeni (t. i., –4,0 %)¹⁰. Emisijas no stacionārajām iekārtām, uz kurām attiecas ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS), palielinājās par 6,6 %, bet emisijas no iekārtām, uz kurām neattiecas ETS, palielinājās par 3,5 %, ko veicināja atgūšanās no pandēmijas. Paredzams, ka visām galvenajām nozarēm un gāzēm, izņemot ēkas, emisiju apjoms saglabāsies zemāks par pirmspandēmijas līmeni, turpinot pēdējo 30 gadu kopējo samazināšanās tendenci (1. attēls). Tomēr 2021. gada provizoriskie dati par ZIZIMM radīto emisiju piesaisti neliecina par to, ka pēdējā laikā vērojamā lejupslīdes tendence būtu mainījusies. Iepriekš nepieredzēts gāzes cenu kāpums 2021. gada otrajā pusē nepārprotami ietekmēja elektroenerģijas ražošanas radītās emisijas, jo uz laiku notika pāreja no gāzes uz akmeņogļu kurināmo (1. izcēlums).

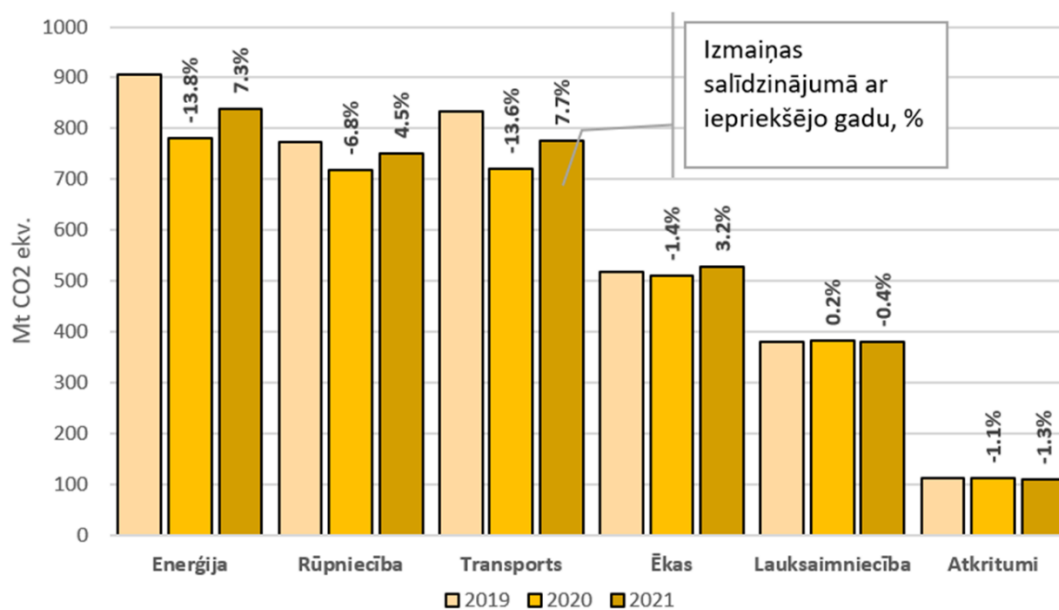
⁷ https://unfccc.int/sites/default/files/resource/European%20Union-BR4_C_2019_8832_and_SWD_2019_432_2.pdf.

⁸ Apvienotā Karaliste kopā ar 27 ES dalībvalstīm bija daļa no kopīgā ES mērķa 2020. gadam.

⁹ SEG emisijas un piesaiste 1990.–2020. gadam ir balstītas uz *CRF* tabulām, ko ES dalībvalstis līdz 2022. gada 27. maijam iesniedza *UNFCCC*, iesniedzot pārskata datus saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 525/2013. Skaitļi var mainīties pēc atkārtotas iesniegšanas, kas nepieciešama pēc vēlākas pārskatīšanas.

¹⁰ SEG neto emisiju rādītāji 2021. gadam ir balstīti uz aptuveniem SEG pārskata datiem, kas iesniegti saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999.

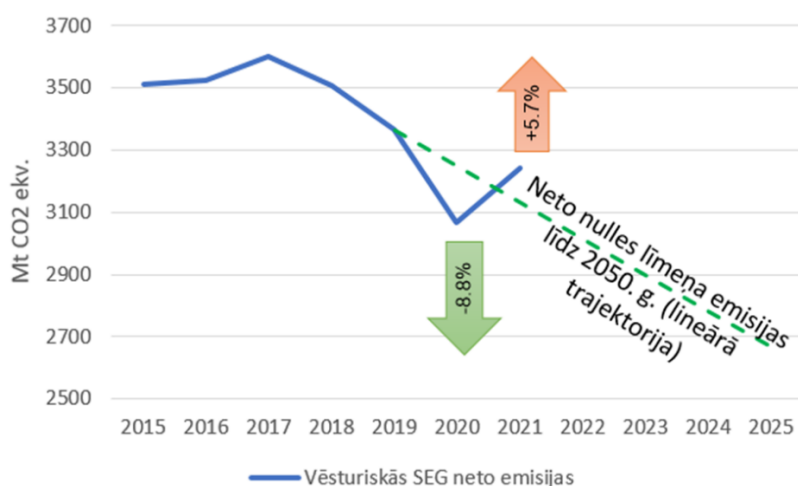
1. attēls. ES27 iekšzemes SEG emisijas pa nozarēm (2019.–2021. g.)¹¹

Ekonomikas SEG emisiju intensitāte — attiecība starp emisijām un IKP — salīdzinājumā ar 2019. gadu samazinājās par 7 gCO₂ ekv./EUR. Kopumā ES neto iekšzemes emisijas 2021. gadā, ieskaitot ZIZIMM, bija par 30 % zemākas nekā 1990. gadā, kas kopumā atbilst trajektorijai, lai līdz 2030. gadam sasniegtu ES mērķrādītāju — emisiju samazinājums par 55 %. Tomēr samazinājuma temps ir būtiski jāpalielina (2. attēls). Eiropas Komisija 2021. gadā nāca klajā ar priekšlikumu kopumu, lai pielāgotu rīcībpolitikas virzienus tā, lai tie atbilstu ES atjauninātiem klimata mērķiem.

¹¹ Eiropas Vides aģentūra (EVA): 2022. gada SEG pārskats un aptuvenš ES SEG pārskats 2021. gadam, pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem datiem. Piezīmes. 1. Enerģētikas nozare attiecas uz elektroenerģijas un siltuma ražošanu un naftas pārstrādi. 2. Rūpniecība ietver kurināmā sadedzināšanu rūpniecībā un būvniecībā, kā arī emisijas rūpniecības procesos un produktu lietošanā. 3. Ēkas ietver emisijas no enerģijas patēriņa dzīvojamās un terciārās ēkās, kā arī enerģijas patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē.

2. attēls. ES27 neto iekšzemes SEG emisijas (ieskaitot ZIZIMM)¹²

ES gaisakuģu operatoru verificētās emisijas 2021. gadā radīja 26,87 miljonus tonnu CO₂, kas ir par 8,7 % vairāk nekā 2020. gadā paziņotais rādītājs 24,71 miliona tonnu apmērā, bet joprojām par 61 % mazāk nekā 68,2 miljoni tonnu CO₂ 2019. gadā pirms pandēmijas. Kopš 2021. gada ES ETS vairs neattiecas uz lidojumiem no Apvienotās Karalistes. Bez tiem ETS aviācijas radītās emisijas salīdzinājumā ar 2020. gadu palielinājās par aptuveni 30 %, bet salīdzinājumā ar 2019. gadu samazinājās par 50 %.¹³

Jūras transports ir būtisks CO₂ emisiju avots, radot aptuveni 3–4 % no kopējām ES CO₂ emisijām. Kuģniecības uzņēmumi ziņoja, ka 2021. gadā samazinājās ar ES saistīto transporta darbību radīto emisiju apjoms, salīdzinot ar pirmspandēmijas gadiem, jo Apvienotā Karaliste izstājās no ES.

1. izcēlums. Gāzes cenu kāpuma ietekme uz SEG emisijām 2021. gadā

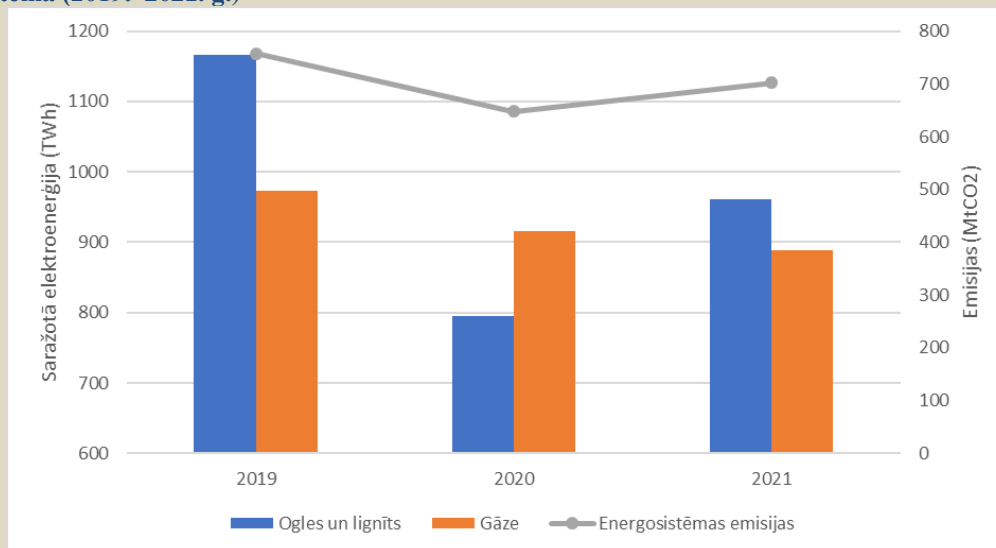
2021. gadā vidējās gāzes vairumtirdzniecības cenas sasniedza rekordlielu apmēru, t. i., 49 EUR/MWh (megavatstunda), dienā sasniedzot pat 183 EUR/MWh. Salīdzinājumam: no 2010. līdz 2019. gadam gāzes cenas svārstījās no 15 līdz 25 EUR/MWh, un no vēsturiski zemākā līmeņa (3–4 EUR/MWh) 2020. gada maijā tās ātri atguvās līdz līdzīgam līmenim. Cenu kāpumu izraisīja vairāki vienlaicīgi notikumi, tostarp aukstie laikapstākļi gada sākumā, ES krātuvju līmenis zem sezonas vidējā līmeņa, zema vēja un saules enerģijas pieejamība vasarā un pieaugoša ģeopolitiskā spriedze pie ES robežām. Augstā gāzes cena izraisīja ES enerģosistēmā būtisku pāreju no gāzes uz akmeņoglēm un no gāzes uz lignītu, akmeņogļu un lignīta spēkstacijām palielinot darba laiku uz gāzes spēkstaciju rēķina. Salīdzinājumā ar 2020. gadu ražošana ar akmeņoglēm un lignītu palielinājās par +68 TWh, kas ir vairāk nekā puse no kopējā ražošanas pieauguma (+118 TWh),^(a) bet gāzes ražošana samazinājās (–16 TWh). Pārējo papildu ražošanas pieaugumu nodrošināja atjaunīgie energoresursi un kodolenerģija (+65 TWh), neraugoties uz mazāku sauszemes vēja enerģijas ražošanu.

Pāreja no gāzes uz akmeņoglēm un no gāzes uz lignītu 2021. gadā izraisīja CO₂ emisiju pieaugumu no enerģosistēmas virs 2020. gada līmeņa (+8,3 %). Tomēr CO₂ emisijas nozarē 2021. gadā joprojām bija par 7,3 % mazākas nekā 2019. gadā^(b) (3. attēls), ievērojot ES enerģosistēmas ilgtermiņa pakāpenisko dekarbonizāciju^(c).

¹² Pamatojoties uz 2022. gada SEG pārskatu un aptuveno ES SEG pārskatu 2021. gadam, kas balstīts uz dalībvalstu iesniegtajiem datiem, izņemot starptautiskos bunkurus. Neto nulles līmeņa emisiju lineārā trajektorija līdz 2050. gadam ir veidota atbilstoši ES mērķrādītājam — līdz 2030. gadam emisiju samazinājums par 55 %.

¹³ Divas trešdaļas aviācijas ietekmes uz klimatu veido emisijas, kas nav CO₂ emisijas. Likumdevēji sāka tās apsvērt diskusijās par plānu “Gatavi mērķrādītājam 55 %”, lai uzraudzītu un mazinātu šos īslaicīgos piesārņotājus.

3. attēls. Elektroenerģija, kas saražota, izmantojot akmeņogles, lignītu un gāzi, un CO₂ emisijas enerģosistēmā (2019.–2021. g.)^(d)

2022. gadā saglabājās neparasti augstas gāzes cenas. Krievijas iebrukums Ukrainā veicināja ārkārtīgi augstu cenu nenoteiktību. Šā dokumenta sagatavošanas laikā tirgus īstermiņā neparedz atgriešanos pie iepriekšējiem cenu līmeņiem.

Paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” un plāna *REPowerEU*^(e) mērķis ir samazināt ES atkarību no fosilā kurināmā importa un sasniegt 2030. gada klimata mērķrādītāju, paātrinot atjaunīgās enerģijas ieviešanu, dažādojot piegādes un būtiski palielinot energoefektivitāti. Ieguldījumiem piegāžu dažādošanai būtu jānovērš nākotnē balasta aktīvu rašanās.

^(a) Eiropas Komisija, Ceturkšņa ziņojums par elektroenerģijas tirgu, 14. sējums (par 2021. gada ceturto ceturksni). 18. attēls.

^(b) https://ec.europa.eu/clima/news-your-voice/news/emissions-trading-greenhouse-gas-emissions-73-2021-compared-2020-2022-04-25_en.

^(c) Emisiju tendences ES27 IPCC sektorā 1.A.1.a — Elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošana EVA siltumnīcefekta gāzu sektorā — datu pārliks <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>.

^(d) 2019.–2020. gadam CO₂ emisiju vērtības atbilst IPCC sektoram 1.A.1.a. Vērtība 2021. gadam ir ekstrapolēta, pieņemot tādu pašu tendenci kā Eiropas Savienības darījumu žumāla emisijām attiecīgajās nozarēs.

^(e) COM(2022) 230.

PROGRESS KLIMATRĪCĪBAS JOMĀ ES

ES ir guvusi būtiskus panākumus, īstenojot **Eiropas zaļo kursu** — zaļās un iekļaujošās pārkārtošanās plānu.

Eiropas Klimata aktā,¹⁴ kas ir spēkā kopš 2021. gada jūlija, ir ierakstīti ES mērķrādītāji, proti, līdz 2050. gadam kļūt klimatneitrālai un līdz 2030. gadam samazināt SEG emisijas vismaz par 55 %, salīdzinot ar 1990. gadu, — saistības, ko ES un tās dalībvalstis uzņēmas saskaņā ar Parīzes nolīgumu.

2021. gadā Komisija ierosināja **tiesību aktu kopumu klimata un enerģētikas jomā**, lai nodrošinātu, ka ES rīcībpolitikas satvars ir piemērots, lai sasniegtu ES augstāko klimata mērķrādītāju 2030. gadam. Par šiem priekšlikumiem notiek sarunas ar Eiropas Parlamentu un Padomi. Šogad ir panākts progress attiecībā uz citiem Eiropas Klimata akta noteikumiem. 2022. gadā tika izveidota **Eiropas Zinātniskā konsultatīvā padome klimata pārmaiņu jautājumos** ar mērķi sniegt neatkarīgas zinātniskas

¹⁴ Regula (ES) 2021/1119 (“Eiropas Klimata akts”), OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp.

konsultācijas par ES pasākumiem un klimata mērķrādītājiem. Komisija pieņēma **norādījumus par klimatdrošināšanu**¹⁵ un atjaunināja savus **labāka regulējuma instrumentus**¹⁶, lai nodrošinātu, ka tā izmanto tādu pašu pieeju, izvērtējot, vai pasākumu projekti atbilst Klimata aktā noteiktajam klimatneitralitātes principam un progresam attiecībā uz pielāgošanos.

Pārkārtojoties uz klimatneitralitāti un klimatnoturību, ir nepieciešami būtiski ieguldījumi.

Dalībvalstis 2021. gadā iesniedza savus **atvaseļošanas un noturības plānus (ANP)**, lai atjaunotu ekonomiku pēc pandēmijas. Attiecībā uz 26 ANP, kas pieņemti līdz 2022. gada septembra vidum, 40 % no kopējiem plānotajiem izdevumiem ir paredzēti klimatiskajām investīcijām, kas pārsniedz ANM regulā noteikto 37 % pienākumu (sk. 6. nodaļu).¹⁷

Reaģējot uz enerģijas tirgus traucējumiem, ko izraisīja Krievijas iebrukums Ukrainā, 2022. gada maijā Komisija ierosināja savu **plānu REPowerEU**¹⁸. Plānā ir lēsts, ka, lai ES līdz 2027. gadam samazinātu fosilā kurināmā izmantošanu un par divām trešdaļām samazinātu Krievijas gāzes importu, ir nepieciešamas papildu investīcijas energoefektivitātes, enerģētikas infrastruktūras un atjaunīgās enerģijas jomā 210 miljardu EUR apmērā. Plānā ierosināti pasākumi, lai samazinātu emisijas un enerģijas izmaksas patērētājiem un rūpniecībai, tostarp energoefektivitātes mērķrādītāja līdz 2030. gadam palielināšana līdz 13 % un atjaunīgo energoresursu īpatsvara palielināšana ES enerģijas patēriņā no 22,1 % 2020. gadā līdz 45 % 2030. gadā, pārsniedzot priekšlikumā “Gatavi mērķrādītājam 55 %” izvirzīto 40 % mērķrādītāju.¹⁹ ES varētu ietaupīt gandrīz 100 miljardus EUR gadā uz Krievijas fosilā kurināmā importa rēķina.

Atvaseļošanas un noturības mehānisma (ANM) atlikušie 225 miljardi EUR būs pieejami rīcībai saskaņā ar *REPowerEU*. Plānā ierosināts piešķirt vēl 20 miljardus EUR dotāciju no ES ETS tirgus stabilitātes rezerves kvotu pārdošanas, lai palielinātu ANM finansējumu. Dalībvalstis varētu arī novirzīt noteiktus ES līdzekļus *REPowerEU* mērķiem. Klimata projektos tiek ieguldīts vairāk līdzekļu nekā jebkad iepriekš. Vismaz 30 % no ES budžeta 2021.–2027. gadam, kas ir līdz šim lielākā daļa, un no atvaseļošanas instrumenta *NextGenerationEU* budžeta ir atvēlēti klimatrīcībai (salīdzinājumā ar 20 % 2014.–2020. g.) (sk. 6. nodaļu).

Jūlijā Komisija pieņēma paziņojumu “**Taupīsim gāzi, lai ziemā nepietrūkst**”,²⁰ arī gāzes pieprasījuma samazināšanas plānu un regulas priekšlikumu par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem²¹. Dalībvalstis veic pasākumus, lai samazinātu enerģijas patēriņu.

Saskaņā ar Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju Komisija šogad ierosināja **jaunu ES pilsētmobilitātes satvaru** un rīcības plānu, lai palielinātu tālsatiksmes un pārrobežu dzelzceļa satiksmi, padarot dzelzceļa satiksmi pasažieriem pievilcīgāku.

¹⁵ Komisijas paziņojums, ar ko sniedz tehniskus norādījumus par infrastruktūras klimatdrošināšanu 2021.–2027. gada periodā (2021/C 373/01, OV C 373, 16.9.2021., 1. lpp.), īstenojot Eiropas Klimata akta 5. panta 5. punktu.

¹⁶ Komisijas paziņojums “Labāks regulējums: apvienojot spēkus, lai izstrādātu labākus tiesību aktus, labāka regulējuma pamatnostādnes un labāka regulējuma rīkkopu”, 2021. gada novembris.

¹⁷ Saskaņā ar nosacījumiem, kas ietverti pielikumos, kuri pievienoti Padomes īstenošanas lēmumiem, ar kuriem apstiprina valstu ANP.

¹⁸ COM(2022) 230 final; COM(2022) 240 final.

¹⁹ Direktīva 2009/28/EK.

²⁰ COM(2022) 360 final.

²¹ COM(2022) 361 final.

IEGULDĪJUMI INOVĀCIJĀ

ETS Inovāciju fonds turpina sniegt atbalstu ES rūpniecībai, lai izstrādātu progresīvas tehnoloģijas un palielinātu inovāciju atjaunīgā ūdeņraža un citu tīro tehnoloģiju risinājumu jomā. Kopš pirmās kārtas pieejamie līdzekļi ir palielinājušies par vairāk nekā 50 %, kas ir liels stimuls rūpniecības dekarbonizācijai ES, papildinot tādus instrumentus kā “Apvārsnis Eiropa” (sk. 6. nodaļu).

LIELĀKA PRIVĀTĀ KAPITĀLA PIESAISTĪŠANA ZAĻAJAM FINANSĒJUMAM

Komisija strādā, lai kapitāla tirgus noteikumus saskaņotu ar klimata mērķiem, tostarp lai īstenotu atjaunināto ilgtspējīga finansējuma stratēģiju²². Komisija ir ierosinājusi direktīvu par korporatīvo ilgtspējas ziņojumu sniegšanu,²³ lai iegūtu salīdzināmu ar klimatu saistītu informāciju, direktīvu par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju²⁴ un mērķtiecīgus grozījumus ES banku²⁵ un apdrošināšanas noteikumos²⁶, lai nodrošinātu, ka tie integrē klimata riskus savā pārvaldībā un darbībā.

Komisija ir ierosinājusi īpašu režīmu konkrētām darbībām enerģētikas jomā saskaņā ar Taksonomijas regulu.²⁷ Tā ir apkopojusi pierādījumus iespējamiem tiesību aktu priekšlikumiem par kredītreitingiem un vides, sociālajiem un pārvaldības reitingiem²⁸, kā arī par makroprudenciālā regulējuma pārskatīšanu.²⁹

SOCIĀLĀ TAISNĪGUMA UN EKONOMISKĀS NOTURĪBAS STIPRINĀŠANA

Lai jaļā pārkārtošanās būtu veiksmīga, tai jābūt taisnīgai un iekļaujošai saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru, atbalstot tos, kuriem ir vislielākās grūtības. Ģeopolitiskā situācija un norises enerģijas cenu jomā liecina par nepieciešamību paātrināt pārkārtošanos, vienlaikus veidojot sociālo un ekonomisko noturību.

2022. gada jūnijā tika pieņemts Padomes ieteikums par to, kā **nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti**,³⁰ lai sniegtu norādījumus dalībvalstīm, kas izstrādā un īsteno rīcībpolitikas pasākumu kopumu par nodarbinātības, prasmju, sociālajiem un distributīvajiem aspektiem pārkārtošanās laikā³¹. Ņemot vērā pieaugošās enerģijas cenas, dalībvalstis ievieš pasākumus, lai iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem nodrošinātu piekļuvi enerģijai un transportam. Vairāki ES finansēšanas instrumenti piedāvā atbalstu taisnīgas pārkārtošanās un sociālās pārkārtošanās procesam (6. nodaļa)³².

²² SWD (2021) 180 final.

²³ https://ec.europa.eu/info/publications/210421-sustainable-finance-communication_en#csrd.

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071>.

²⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/211027-banking-package_en.

²⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/210922-solvency-2-communication_lv.

²⁷ Regula (ES) 2020/852 un Deleģētā regula (ES) 2022/1214.

²⁸ https://ec.europa.eu/info/consultations/finance-2022-esg-ratings_en.

²⁹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13188-EU-banking-sector-review-of-macroprudential-rules-to-limit-systemic-risk_en.

³⁰ Padomes Ieteikums 2022/C 243/04.

³¹ Īstenošanu uzraudzīs, izmantojot NEKP.

³² COM(2021) 801 final.

IEDZĪVOTĀJU IESAISTĪŠANA

Pārkārtošanās uz klimatneitrālu sabiedrību ir saistīta ar iedzīvotājiem: kā mēs ražojam, patērējam, pārvietojamies, apsildām un atvēsinām savas mājas, strādājam un dzīvojam kopā. Īpaši svarīga ir aktīva sabiedrības līdzdalība. **Eiropas Klimata pakts**³³ ikvienam dod iespēju paust savu viedokli un platformu, lai izstrādātu jaunus pasākumus klimata jomā, pastiprinātu pasākumus, apmainītos ar informāciju un zināšanām, uzsāktu un apvienotu iedzīvotāju aktivitātes un demonstrētu risinājumus.

Izmēģinājuma posmā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, kā klimata zinātņi un rīcībpolitiku pārnest uz mūsu ikdienas dzīvi. Klimata pakta sūtņi tagad ir gandrīz 1000 cilvēku no visām dzīves jomām, sākot no skautiem līdz pat mēriem, kas aktīvi darbojas vietējās kopienās, veido tīklus un apmainās ar zināšanām visā Eiropā. Ar pakta izveidota individuālu un organizāciju saistību sistēma. Individuālo solījumu rezultātā, kas iegūti sadarbībā ar *Count Us In*,³⁴ līdz šim gandrīz 54 000 Eiropas iedzīvotāju ir veikuši vairāk nekā 3 miljonus CO₂ samazināšanas darbību. Vairāk nekā 300 organizācijas (tostarp Eiropas Komisija) vai grupas (kopā 1800) ir apņēmušās uzsākt ceļu uz klimatneitralitāti. Iepazīstinot ar iniciatīvām, pakts iedvesmo citus rīkoties.

PILSĒTU MOBILIZĒŠANA

Klimatneitrālo un viedo pilsētu misija ir izvēlējusies 100 dažādas Eiropas pilsētas, lai līdz 2030. gadam sociāli iekļaujošā veidā kļūtu klimatneitrālas. Pilsētas saņem pielāgotu atbalstu no *NetZeroCities*³⁵ platformas un kopīgi veido “Klimata pilsētu līgumus” ar rīcības plāniem un ieguldījumu stratēģijām.

---

³³ https://europa.eu/climate-pact/index_en.

³⁴ https://europa.eu/climate-pact/pledges/individual-pledging_lv.

³⁵ <https://netzerocities.eu/>

2 ES EMISIJAS KVOTU TIRDZNIECĪBAS SISTĒMA

Līdz 2021. gadam ES ETS ir samazinājusi stacionāro iekārtu radītās emisijas par 34,6 %³⁶ salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni. Vienlaikus dalībvalstis kopš 2013. gada izsolēs ir ieguvušas vairāk nekā 100 miljardus EUR ieņēmumu, kas pieejami turpmākai klimatrīcībai un enerģētikas pārveidošanai.

ES ETS emisijas 2021. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu nedaudz palielinājās, atspoguļojot gan ekonomikas atveseļošanu pēc COVID-19, gan enerģētiskās krīzes norises. Lai gan 2021. gada emisiju samazināšanās tendence saglabājās, salīdzinot ar 2019. gada emisijām pirms pandēmijas, ETS nozarēs ir nepieciešama aktīvāka rīcība, lai sasniegtu 2030. gada klimata mērķrādītāju. Tas ir Eiropas Komisijas ierosinātās 2021. gada tiesību aktu paketes mērķis, lai īstenotu Eiropas zaļo kursu, par kuru pašlaik notiek sarunas Eiropas Parlamentā un Padomē. Tas ietver ETS reformu, pastiprinot maksimālo apjomu un paplašinot sistēmu, lai aptvertu jūrniecības emisijas, kā arī paralēlu sistēmu, kas aptvertu ēkas un autotransportu.

EMISIJU TENDENCES

2021. gadā stacionārās iekārtas radīja 1335 miljonus tonnu CO₂ ekv. emisiju. Tas ir par 6,6 % vairāk nekā emisijas 2020. gadā, bet joprojām par 5,6 % mazāk nekā 2019. gadā³⁷. Enerģētikas nozarē 2021. gadā bija vērojams 8,4 % pieaugums, ko galvenokārt noteica pāreja no dabasgāzes izmantošanas uz akmeņogļu izmantošanu, kas saistīta ar gāzes cenu pieaugumu un lielāku pieprasījumu pēc elektroenerģijas, lai veicinātu ekonomikas atveseļošanu pēc pandēmijas. Tomēr kopējās emisijas enerģētikas nozarē 2021. gadā joprojām bija par 8,1 % zemākas nekā 2019. gadā, jo pieprasījums pēc elektroenerģijas šajos divos gados bija ļoti līdzīgs.

Arī emisijas no rūpniecības nozares emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā 2021. gadā bija lielākas (par 4,6 %) nekā 2020. gadā, bet par 2,6 % mazākas nekā 2019. gadā. Liels pieaugums bija vērojams lielākajā daļā nozaru, tostarp dzelzs un tērauda un ķīmisko vielu nozarē. Pēc vairāk nekā 60 % krituma 2020. gadā ES ETS aviācijas nozares emisijas 2021. gadā palielinājās par 30 %, bet joprojām bija par 50 % mazākas nekā 2019. gadā.³⁸

4. attēls. Verificētās ETS emisijas (2005.–2021. g.), dalībvalstu prognozes ar esošajiem pasākumiem (2021.–2030. g.), ETS maksimālās robežvērtības 2., 3. un 4. posmā un uzkrātais ETS kvotu pārpalikums (2008.–2021. g.), t. sk. AK (Ziemeļrija), Norvēģijā un Islandē (NB! pielāgošana robežvērtības 4. posmam)

³⁶ Atjauninājums, kas atspoguļo Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES un ETS.

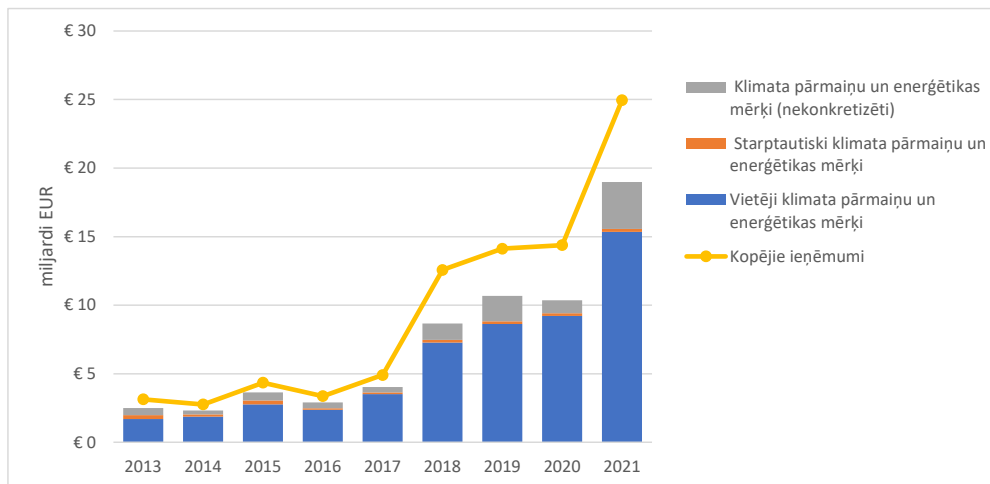
³⁷ Kopš 2021. gada Apvienotā Karaliste vairs nav ES ETS dalībniece. Salīdzinājums ar 2020. gadu ir attiecīgi koriģēts.

³⁸ Salīdzinājums ar koriģētajām 2020. un 2019. gada verificētajām emisijām, iekļaujot tikai lidojumus uz Apvienoto Karalisti un 0,3 miljonus tonnu CO₂ ekv. saskaņā ar Šveices ETS.

ETS RADĪTIE RESURSI

ES ETS īsteno principu “piesārņotājs maksā”, taču tas arī rada būtiskus resursus klimatrīcībai (sk. 6. nodaļu).

5. attēls. Izsolēs gūtie ieņēmumi un paziņotais izmantojums, 2013.–2021. g. (miljardi EUR), ES27

Tā kā 2021. gadā pieauga oglekļa cena, palielinājās arī ETS izsolēs gūtie ieņēmumi, kas kopumā sasniedza aptuveni 31 miljardu EUR³⁹. Tas nozīmē, ka ieņēmumi gandrīz divkāršojās salīdzinājumā ar 2020. gadā iegūtajiem 16,5 miljardiem EUR. No šā 31 miljarda EUR 25 miljardi EUR nonāca tieši 27 dalībvalstīs. Tās ziņoja, ka 2021. gadā vidēji 76 % no ieņēmumiem tika iztērēti klimata un enerģētikas mērķiem,⁴⁰ kas atbilst vidēji 75 % 2013.–2020. gada periodā (5. attēls). Aptuveni 24 % no dalībvalstu ieņēmumiem ir paredzēti īpašiem klimata un enerģētikas pasākumiem, 25 % nonāca īpašos vides fondos, bet 51 % — valstu budžetos.

Vairākas dalībvalstis 2021. gadā izsolēs gūtos ieņēmumus izmantoja arī, lai mazinātu enerģijas cenu krīzes sociālo ietekmi.

DARBĪBAS AVIĀCIJAS UN JŪRAS TRANSPORTA JOMĀ

Emisijas no aviācijas ārpus Eiropas, no lidojumiem uz Eiropas Ekonomikas zonu un lidojumiem uz valstīm ārpus EEZ, izņemot lidojumus uz Apvienoto Karalisti un Šveici, patlaban netiek iekļautas ES ETS saskaņā ar ES ETS direktīvā paredzēto “laika apturēšanas” noteikumu.

Pašlaik Eiropas Parlaments un Padome apspriež Komisijas priekšlikumu par ES ETS paplašināšanu, lai tajā iekļautu jūras transporta radītās emisijas. Priekšlikuma pamatā ir Monitoringa, ziņošanas un verifikācijas regula,⁴¹ ar kuru kopš 2018. gada tiek izsekotas CO₂ emisijas no lieliem kuģiem, kas ienāk ES ostās. ES turpina atbalstīt vērīgu pasākumu izstrādi saskaņā ar Starptautiskās Jūrniecības organizācijas stratēģiju par SEG emisiju samazināšanu, piemēram, iespējamās degvielas SEG intensitātes standartus un uz tirgu balstītus pasākumus.

³⁹ ES27 + EEZ valstis.

⁴⁰ Atlikušie 24 % ne vienmēr tiek tērēti citiem mērķiem. Daļa tiks iztērēta vēlākos gados vai tiks ieskaitīta vispārējā budžetā, ko izmanto vairākiem mērķiem, tostarp klimata pārmaiņām un enerģētikai.

⁴¹ Regula (ES) 2015/757.

ES OGLEKĻA TIRGUS

ES oglekļa cena kopš 2018. gada ir pastāvīgi pieaugusi. 2021. gadā tā turpināja pieaugt augsto gāzes cenu un tirgus gaidāmā 2030. gada klimatisko ieceru palielinājuma, kā arī ar to saistīto rīcībpolitikas reformu dēļ. Augstāka oglekļa cena veicināja elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu kāpumu, taču daudz mazākā mērā nekā gāzes cenu pieaugums. Komisija 2021. gada oktobra paziņojumā par enerģijas cenām aplēsa, ka gāzes cenas pieauguma ietekme uz elektroenerģijas cenu ir deviņas reizes lielāka nekā oglekļa cenas pieauguma ietekme⁴². Kopš tā laika gāzes cenas ir turpinājušas strauji pieaugt, savukārt ETS cenas ir saglabājušās līdzīgā diapazonā. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes ziņojumā, kas tika pabeigts 2022. gada martā, tika izslēgta spekulāciju nozīme oglekļa cenu pieauguma veicināšanā⁴³ (sk. Oglekļa tirgus ziņojumu)⁴⁴.

---

⁴² COM(2021) 660 final.

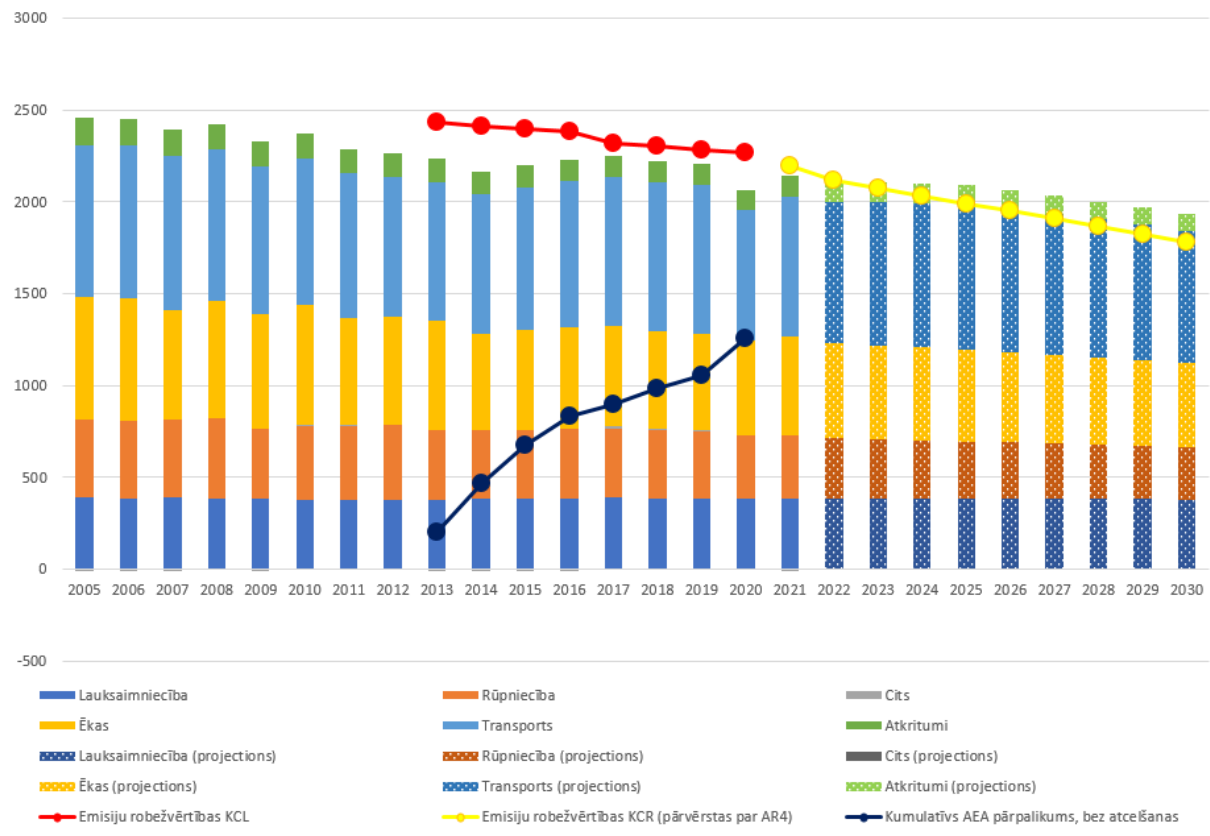
⁴³ <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-publishes-its-final-report-eu-carbon-market>.

⁴⁴ COM(2022) 516.

3 KOPIĢO CENTIENU EMISIJAS

Kā redzams 6. attēlā, kopš 2013. gada ES mēroga emisijas kopīgo centienu nozarēs ir bijušas zem gada ierobežojuma. ES27 emisijas, uz kurām attiecas Kopīgo centienu lēmums⁴⁵ (KCL), 2020. gadā bija par 16,3 % mazākas nekā 2005. gadā; ES par sešiem procentpunktiem pārsniedza 2020. gada mērķrādītāju. Pēc izteikta 2020. gada emisiju krituma pandēmijas rezultātā 2021. gadā emisijas KCR nozarēs atkal pieauga. Pamatojoties uz aptuveniem datiem, 2021. gadā kopīgo centienu emisijas bija par 3,5 % lielākas nekā 2020. gadā. Visizteiktākais pieaugums bija vērojams transporta nozarē (salīdzinājumā ar 2020. gadu emisijas palielinājās par vairāk nekā 7 %), kam sekoja ēku radītās emisijas (pieaugums par 3,1 %). Lauksaimniecības nozarē 2021. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu bija vērojams neliels emisiju samazinājums (par vairāk nekā 0,3 %), taču kopumā samazinājums salīdzinājumā ar 2005. gadu bija neliels (aptuveni 2 %).

6. attēls. Emisijas nozarēs, uz kurām attiecas tiesību akti par kopīgiem centieniem 2005.–2030. gadam, un ikgadējais emisiju iedales apjoms (AEA), ES27 (Mt CO₂ ekv.) (sīkāku informāciju skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā)⁴⁶

⁴⁵ Lēmums Nr. 406/2009/EK.

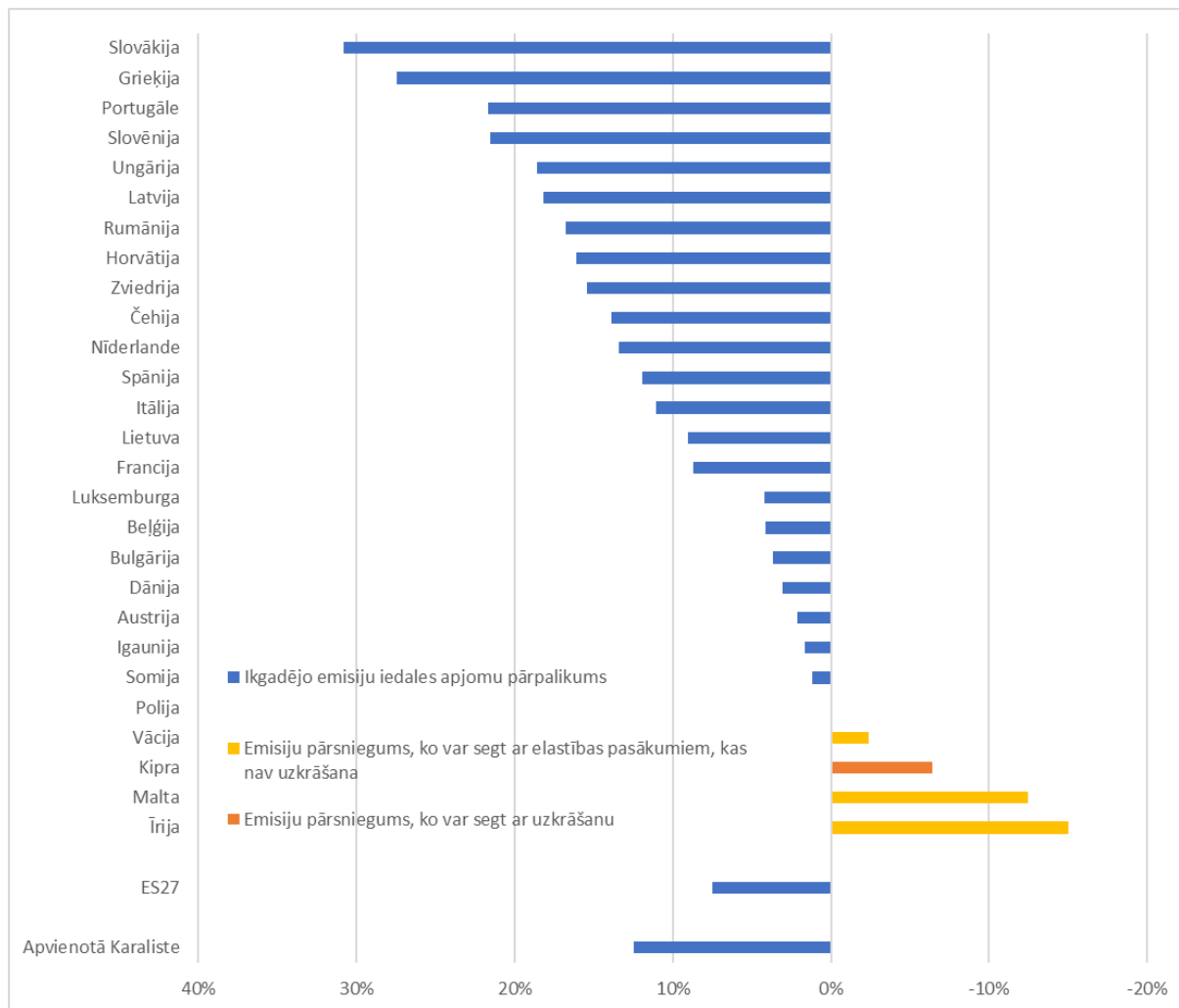
⁴⁶ Pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajām prognozēm saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999, kuras apkopojusi un pārbaudījusi EVA. Dati attiecas tikai uz ES27.

KOPĪGO CENTIENU LĒMUMA REZULTĀTI (2013.–2020. G.)

Visas dalībvalstis ir izpildījušas savus kopīgo zvejas centienu pienākumus visos gados no 2013. līdz 2019. gadam. Malta katru gadu pārsniedza ikgadējo emisiju iedaļes apjomu (*AEA*), bet deficītu sedza, pērkot *AEA* no Bulgārijas. Arī Austrija, Beļģija, Kipra, Igaunija, Somija un Luksemburga 2019. gadā pārsniedza *AEA*, bet deficīta segšanai izmantoja iepriekšējo gadu ietaupītos pārpalikumus. Vācijai un Īrijai nebija pietiekama ietaupītā pārpalikuma, lai segtu deficītu. Vācija pārnesa *AEA* no 2020. gada, lai izpildītu saistības par 2019. gadu, savukārt Īrija izmantoja starptautiskos kredītus no tīras attīstības mehānisma, lai izpildītu saistības. Visas dalībvalstis, izņemot Ungāriju, Zviedriju un Apvienoto Karalisti, uzkrāja *AEA* pārpalikumu iespējamai izmantošanai 2020. gadā.

Šobrīd turpinās atbilstības cikls 2020. gadam, kas ir pēdējais gads saskaņā ar Kopīgo centienu lēmumu. Pamatojoties uz ikgadējo pārskatu saskaņā ar KCL, četrās dalībvalstīs emisijas pārsniedza tām noteikto *AEA* (7. attēls). Kipras emisijas pārsniedza *AEA* par 6 %; tai ir pietiekams *AEA* pārpalikums no iepriekšējiem gadiem, lai 2020. gadā izpildītu prasības. Tā kā Vācija pārnesa daļu 2020. gada *AEA*, lai panāktu atbilstību 2019. gadam, tās 2020. gada emisijas pārsniedz atlikušo 2020. gada *AEA* par 2 %. Maltas un Īrijas emisijas pārsniedza *AEA* attiecīgi par 12 % un 15 %, un tām, tāpat kā Vācijai, būs jāpērk *AEA* no citām dalībvalstīm un/vai jāizmanto starptautiskie kredīti, lai 2020. gadā panāktu atbilstību, jo tām nav pietiekama uzkrātā *AEA* pārpalikuma.

7. attēls. Atšķirība starp dalībvalstu 2020. gada mērķrādītāju saskaņā ar KCL un emisijām nozarēs, kurās 2020. gadā ir kopīgi centieni (procentos no 2005. gada emisijām)⁴⁷

PROGRESS ATTIECĪBĀ UZ 2030. GADA MĒRĶRĀDĪTĀJIEM SASKAŅĀ AR KOPIĢO CENTIENU REGULU

Sākot no 2021. gada, Kopīgo centienu regulā⁴⁸ (KCR) ir noteikti valstu emisiju mērķrādītāji 2030. gadam un AEA katram gadam no 2021. līdz 2030. gadam, tostarp Islandei un Norvēģijai⁴⁹.

Dalībvalstis plāno un īsteno rīcībpolitiku un pasākumus, lai sasniegtu pašreizējos 2030. gada kopīgo centienu mērķrādītājus, kas noteikti KCR. Kopumā ES27 valstīs pašreizējā valstu rīcībpolitika līdz 2030. gadam samazinātu emisijas par 22 % salīdzinājumā ar 2005. gadu (8. attēls), kas ir krietni mazāk nekā pašreizējais 29 % kopīgo centienu emisiju samazināšanas kopējais mērķrādītājs. Ja

⁴⁷ Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/1953.

⁴⁸ Regula (ES) 2018/842.

⁴⁹ KCR vairs neļauj dalībvalstīm izmantot starptautiskos kredītus, lai sasniegtu mērķrādītājus, bet tās var kompensēt daļu SEG emisiju kopīgo centienu nozarēs, veicot neto piesaisti ZIZIMM nozarē, un dažām dalībvalstīm — anulējot kvotas esošajā ES ETS.

dalībvalstis īsteno visus papildu rīcībpolitikas virzienus, par kuriem tās ir ziņojušas, ES pilnībā nesasnies 29 % samazinājuma mērķrādītāju saskaņā ar pašreizējo KCR. Komisija ir ierosinājusi grozīt KCR, lai līdz 2030. gadam sasniegtu augstāku mērķrādītāju, proti, 55 % SEG iekšzemes emisiju samazinājumu, ierosinot palielināt 2030. gada mērķrādītāju kopīgo centienu nozarēm līdz 40 % emisiju samazinājumam salīdzinājumā ar 2005. gadu. Par to notiek sarunas starp Eiropas Parlamentu un Padomi.

Tas norāda uz to, ka dalībvalstīm ir steidzami jāplāno un savos atjauninātajos integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos jāīsteno papildu klimatrīcība kopīgo centienu nozarēs. Tā kā dalībvalstīm līdz 2023. gada 30. jūnijam⁵⁰ ir jāiesniedz atjaunināto plānu projekti, Komisija gatavo norādījumus, lai palīdzētu tām sagatavoties.

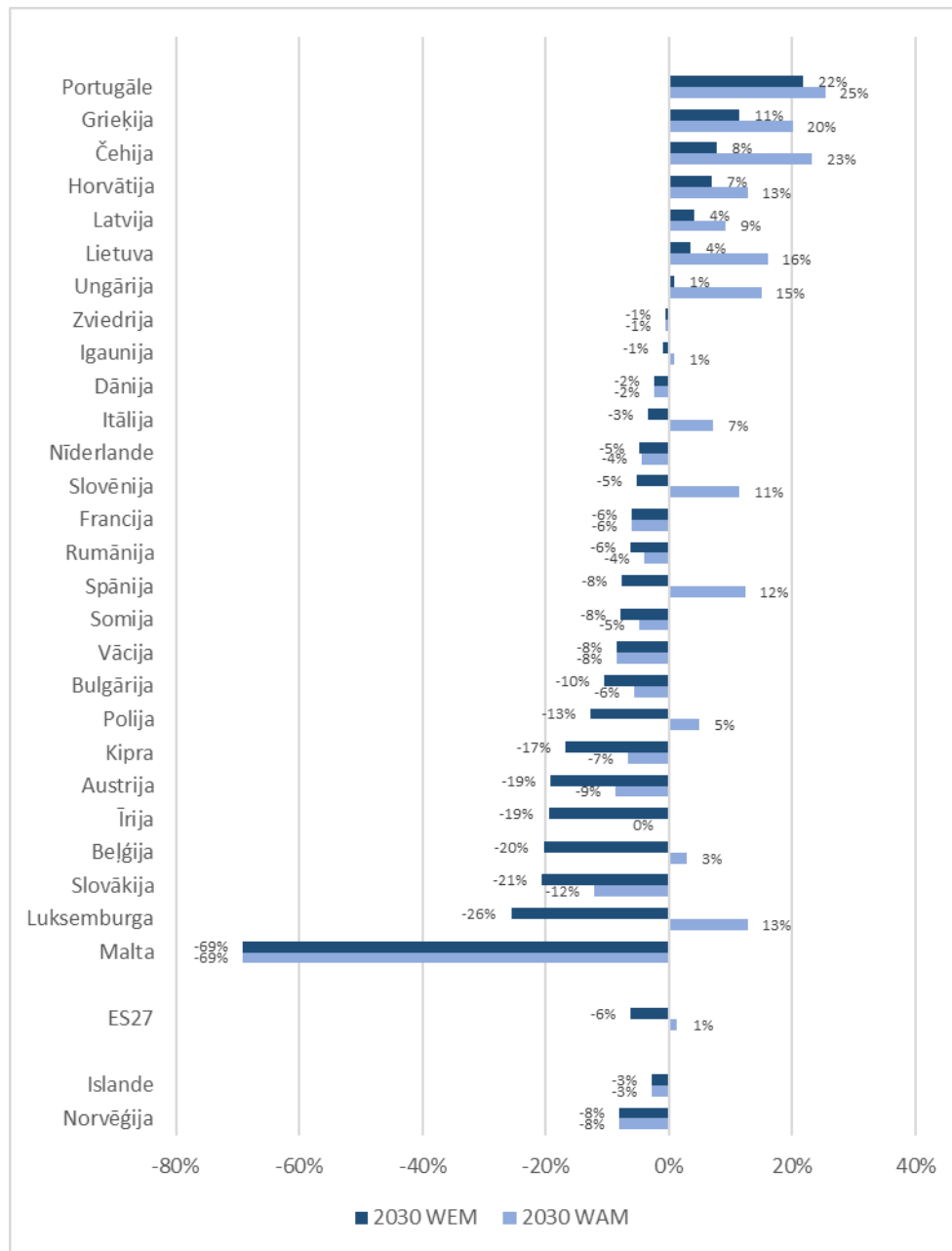
Aptuvenie pārskata dati par 2021. gadu liecina, ka četrām dalībvalstīm šajā gadā paredzams pārsniegt to pašreizējo AEA — Čehijai par 1 procentpunktu, Itālijai par 2 procentpunktiem, Īrijai par 5 procentpunktiem un Kiprai par 14 procentpunktiem. Tā kā 2021. gads ir pirmais gads saskaņā ar KCR, atlikušais pārpalikums saskaņā ar KCL netiek pārņemts. Tomēr dalībvalstis varēs izmantot citas elastīgas iespējas saskaņā ar KCR.

---

⁵⁰ Regulas (ES) 2018/1999 14. pants.

8. attēls. Starpība starp 2030. gada KCR mērķrādītājiem un prognozētajām emisijām⁵¹ ar pašreizējiem pasākumiem un papildu pasākumiem procentos no 2005. gada emisijām ES27, Islandē un Norvēģijā (pozitīvas vērtības norāda, ka prognozētie mērķrādītāji tiks pārsniegti; negatīvas vērtības norāda, ka tie netiks sasniegti)

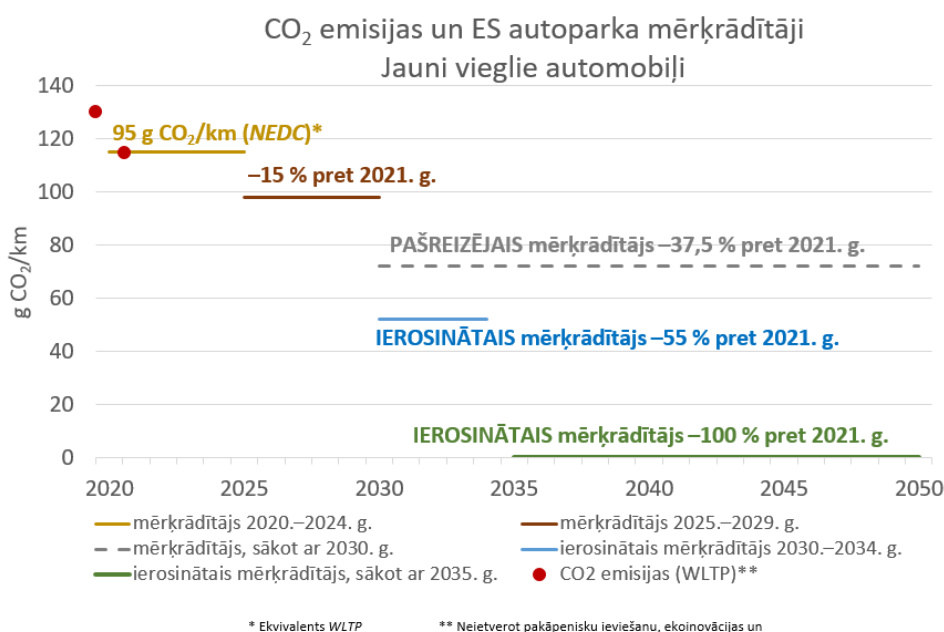
⁵¹ Dalībvalstis iesniedza savas emisiju prognozes līdz 2021. gada martam. Dānija, Īrija, Latvija un Islande iesniedza atjauninātus ziņojumus 2022. gadā būtisku izmaiņu dēļ. EVA aizpildīja trūkstošās “prognozes ar papildu pasākumiem” ar “prognozēm ar esošajiem pasākumiem”. Sākotnējiem datiem ir dažādas mērauklas, ko aptuveni koriģē ar konversiju. Tāpēc starpības šeit ir norādītas tikai ilustratīvā nolūkā. Sk. sīkāku aprakstu pielikumā.

RĪCĪBPOLITIKA GALVENAJĀS NOZARĒS

- Transports

Galvenie faktori, kas samazina autotransporta radītās emisijas, ir jauniem vieglajiem automobiļiem un furgoniem, kā arī lielas noslodzes transportlīdzekļiem piemērojami CO₂ emisiju standarti. Vidējās emisijas no jauniem vieglajiem automobiļiem saruka no 130,3 g CO₂/km WLTP⁵² (t. i., 107,5 g CO₂/km NEDC⁵³) 2020. gadā līdz 114,7 g CO₂/km 2021. gadā saskaņā ar 2021. gada provizoriskajiem monitoringa datiem⁵⁴. Tas turpina kopš 2019. gada novēroto straujo ES reģistrēto jauno vieglo automobiļu CO₂ emisiju samazināšanās tendenci, pateicoties stingrākiem ES autoparka CO₂ mērķrādītājiem, kas tiek piemēroti kopš 2020. gada. Turklāt ir ārkārtīgi palielinājies akumulatora elektroautomobiļu īpatsvars. 2021. gadā 10 % no ES no jauna reģistrēto vieglo automobiļu skaita bija akumulatora elektriski darbināmi automobiļi (salīdzinājumā ar 2 % 2019. gadā un 6 % 2020. gadā). Provizoriskie dati liecina, ka 2021. gadā līdz 193,8 g CO₂/km WLTP samazinājās arī furgonu vidējās emisijas: no 200,3 g CO₂/km WLTP (t. i., 155,0 g CO₂/km NEDC) 2020. gadā, arī pateicoties stingrākiem mērķrādītājiem, kas tiek piemēroti kopš 2020. gada (9. attēls).

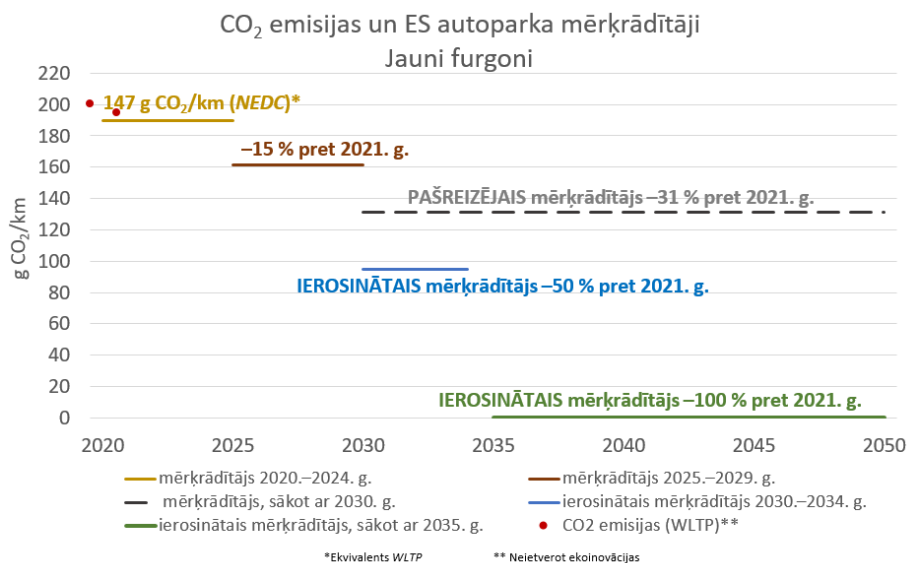
9. attēls. CO₂ emisijas un ES autoparka mērķrādītāji (vieglie automobiļi un furgoni)

⁵² *Worldwide Harmonised Light Vehicles Test procedure* (vispārēji harmonizētā vieglo transportlīdzekļu testa procedūra).

⁵³ *New European Driving Cycle Test procedure* (Eiropas Jaunā braukšanas cikla testa procedūra).

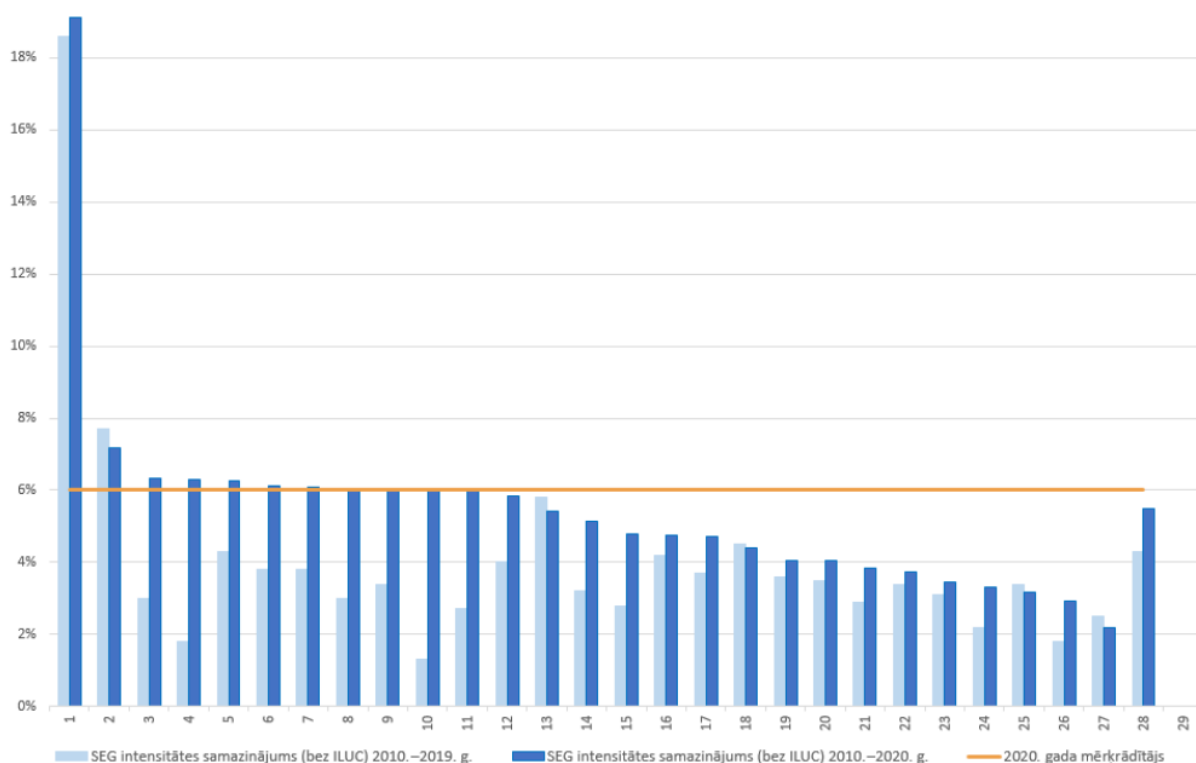
⁵⁴ Vieglo pasažieru automobiļu un furgonu CO₂ emisiju monitorings — Regula (ES) 2019/631; publicējusi EVA.

Lielas noslodzes transportlīdzekļi (LNT), piemēram, kravas automobiļi, smagie furgoni un autobusi, rada aptuveni 30 % no visām autotransporta CO₂ emisijām. Spēkā esošie tiesību akti paredz, ka ražotāja jaunu smago kravas automobiļu parka vidējās CO₂ emisijas, salīdzinot ar 2019. gada līmeni, līdz 2025. gadam jāsamazina par 15 %, bet līdz 2030. gadam — par 30 %. Paredzams, ka 2022. gada beigās gaidāmajā Komisijas tiesību akta priekšlikumā tiks pastiprināti spēkā esošie standarti un paplašināta to darbības joma, attiecinot to uz lielāko daļu atlikušo LNT transportlīdzekļu grupu.

Ar **Degvielas kvalitātes direktīvu** arī tika samazinātas transporta radītās emisijas; tajā noteikts, ka degvielas aprites cikla SEG emisiju intensitāte līdz 2020. gadam jāsamazina par 6 %, salīdzinot ar 2010. gada līmeni. Piegādāto degvielu vidējā SEG intensitāte 2020. gadā bija par 5,5 % mazāka nekā 2010. gadā. ES degvielas piegādātāju panākumi dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgi (10. attēls).

10. attēls. ES degvielas piegādātāju sasniegtie degvielu SEG intensitātes samazinājumi ES27 2010.–2019. gada periodā un 2010.–2020. gada periodā (avots: EVA)

- F-gāzes

Fluorēto gāzu (“F-gāzes”) ietekme uz globālo sasilšanu ir līdz 25 000 reizu lielāka nekā CO₂. Pēc 2014. gada, pateicoties spēkā esošajai F-gāzu regulai (Regula (ES) Nr. 517/2014), tika apturēta desmit gadus ilgā F-gāzu emisiju pieauguma tendence. No 2014. gada līdz 2020. gadam ES27 emisijas samazinājās par 20 %, un daļēji halogenēto fluorogļūdeņražu (*HFC*) gāzu piegāde tirgum no 2015. gada līdz 2019. gadam saruka par 47 % CO₂ekv., jo īpaši tāpēc, ka saldēšanas iekārtas pārgāja uz klimatam draudzīgākām alternatīvām. Komisija 2022. gada aprīlī ierosināja jaunu F-gāzu regulu par papildu emisiju samazinājumu līdz 2050. gadam.

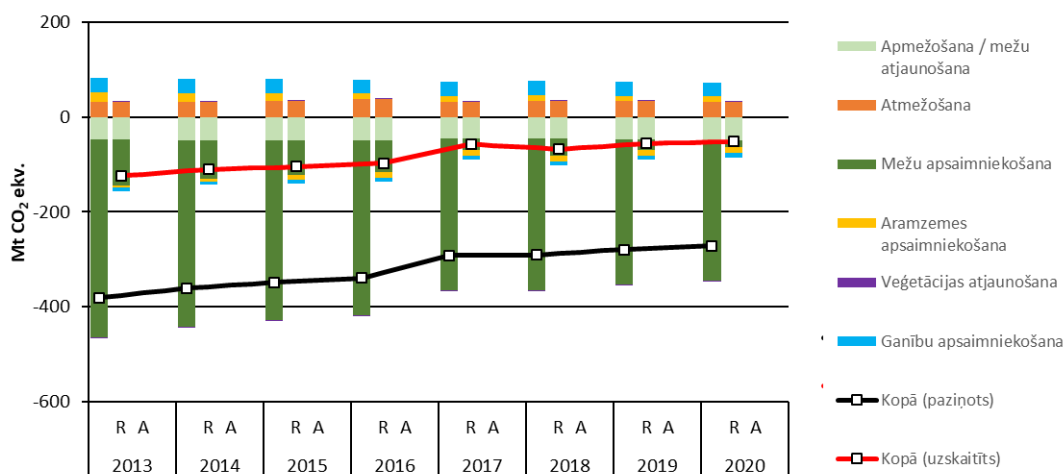
- ONV

Arī ozona slāni noārdošas vielas (ONV) ir ļoti spēcīgas siltumnīcefekta gāzes. To izmantošana un ražošana ES pēdējās desmitgadēs ir samazinājusies par 99 %, īstenojot globālus pasākumus ozona slāņa aizsardzībai saskaņā ar Monreālas protokolu. Lielākie ES atlikušie ONV avoti ir vecākas putas, kas izmantotas par 20 gadiem vecāku ēku siltināšanai un kas izdalās, atjaunojot vai nojaucot ēkas. Jaunā priekšlikuma regulai par ONV, ko Komisija pieņēma 2022. gada aprīlī, mērķis ir izvairīties no emisijām, pieprasot savākt un iznīcināt vai atkalizmantot šos piesārņotājus.

4 ZEMES IZMANTOŠANA, ZEMES IZMANTOŠANAS MAIŅA UN MEŽSAIMNIECĪBA

Zemes izmantošanai, zemes izmantošanas maiņai un mežsaimniecībai (ZIZIMM) būs izšķiroša nozīme ES klimatneitralitātes mērķa sasniegšanā, jo atkarībā no zemes izmantošanas veida zeme var gan emitēt SEG emisijas atmosfērā, gan no tās aizvadīt CO₂. Eiropas Savienībā ZIZIMM atmosfērā emitē mazāk SEG nekā CO₂, ko tā absorbē biogēnos procesos, taču pēdējos gados šis dabiskais oglekļa piesaistītājs ir samazinājies. Lai novērtētu Kioto protokolā noteikto mērķrādītāju, dalībvalstis ir apņēmušās 2013.–2020. gadam uzskaitīt papildu darbības ZIZIMM jomā, ziņojot par SEG emisijām un CO₂ piesaisti⁵⁵.

11. attēls. Paziņotās (R) un provizoriski uzskaitītās (A) emisijas un piesaistījumi saskaņā ar Kioto protokolu, otrais saistību periods, ES27⁵⁶

11. attēlā parādīta “paziņoto” emisiju un piesaistījumu samazināšanās pa darbībām ES Kioto protokola otrajā saistību periodā (2013.–2020. g.). Vidējās neto piesaistītās emisijas šajā periodā bija 320,2 Mt CO₂ ekv. Saskaņā ar Kioto protokola uzskaites noteikumiem “uzskaitītā” bilance radīja vidēji 83,4 Mt CO₂ ekv. oglekļa piesaistītāja (vai kredītu), un neto kredīti samazinājās no –123,2 Mt CO₂ ekv. 2013. gadā līdz –51,3 Mt CO₂ ekv. 2020. gadā.⁵⁷ Tas ietver gan “izvēlētās”, gan “obligātās” darbības (apmežošana / mežu atjaunošana, atmežošana un mežu apsaimniekošana).⁵⁸

Galvenais iemesls šim piesaistītāja samazinājumam ir paziņoto neto piesaistījumu un uzskaitīto neto kredītu samazinājums no meža apsaimniekošanas 2013.–2020. gadam⁵⁹. Oglekļa piesaistījumu samazinājums ir saistīts ar vairāku faktoru kombināciju, tostarp lielāku pieprasījumu pēc koksnes

⁵⁵ Lai sasniegtu Kioto mērķrādītājus, svarīgi ir nevis piesaistīto vai radīto emisiju absolūtie apjomi, bet gan piesaistīto un radīto emisiju izmaiņas salīdzinājumā ar līmeņatzīmi un konkrētu atskaites gadu, kā noteikts uzskaites noteikumos.

⁵⁶ Šeit attēlotās paziņotās ZIZIMM emisijas un piesaistījumi saskaņā ar Kioto protokolu balstās uz konkrētām darbībām, un tie nav tie paši, kas zemesatkarīgās ZIZIMM emisijas un piesaistījumi, kas paziņoti UNFCCC konvencijas pārskatā.

⁵⁷ Paziņoto emisiju un piesaistes laukrindas ES ir līdzīgas gan uzskaites, gan ziņošanas jomā, un atšķirības ir saistītas ar uzskaites noteikumu piemērošanu.

⁵⁸ DK, DE, IE, ES, IT un PT izvēlējās iekļaut aramzemes apsaimniekošanu. DE, DK, IE, IT un PT izvēlējās iekļaut arī ganību apsaimniekošanu, un RO — veģetācijas atjaunošanu.

(piemēram, 2018. gadā Somijā), mežizstrādei nepieciešamo briedumu sasniegušo mežu īpatsvara pieaugumu (Igaunijā, Latvijā) un biežākiem tādu dabisku traucējumu gadījumiem kā kukaiņu invāzijas (Čehijā kopš 2015. gada), vētrām (2019. gadā Polijā), sausumu un meža ugunsgrēkiem (piemēram, 2017. gadā Itālijā un Portugālē). Saskaņā ar provizoriskām aplēsēm, izmantojot Kioto protokola otrā saistību perioda uzskaites noteikumus, Beļģijai, Bulgārijai, Čehijai, Francijai, Horvātijai, Kiprai, Slovēnijai un Somijai ir vidējais ZIZIMM neto debets.⁶⁰

Pašreizējā ZIZIMM regulā⁶¹ un sekundārajos tiesību aktos⁶² ir noteikts, ka no 2021. gada katrā dalībvalstij saskaņā ar debeta nepieļaušanas noteikumu ir jākompensē SEG emisijas no nozares ar vismaz līdzvērtīgu no atmosfēras izvadītā CO₂ daudzumu.

Pirmo reizi paketē “Gatavi mērķrādītājam 55 %” Komisija ierosināja, ka ES neto piesaistes mērķis ZIZIMM nozarē 2030. gadā ir 310 miljoni tonnu CO₂ ekv. Šis ES mēroga mērķrādītājs ir jāsasniedz, izmantojot saistošus valstu mērķrādītājus. Raugoties tālākā nākotnē, Komisija ir ierosinājusi koncentrēties uz zemes nozari, apvienojot lauksaimniecības (galvenokārt lopkopības un mēslošanas līdzekļu) radītās emisijas un ZIZIMM neto piesaisti. Mērķis ir līdz 2035. gadam panākt klimatneitralitāti zemes nozarē un pēc tam — neto negatīvas emisijas.

Komisijas 2021. gada decembra paziņojumā par ilgtspējīgiem oglekļa aprites cikliem⁶³ ir noteikti mērķi un rīcības plāni, lai panāktu oglekļa piesaistīšanu, izmantojot dabā balstītus risinājumus⁶⁴ un rūpnieciskās tehnoloģijas. Komisija izstrādā tiesisko regulējumu ES oglekļa piesaistes sertificēšanai, lai atalgotu zemes apsaimniekotājus par oglekļa piesaistīšanu, pilnībā ievērojot ekoloģiskos principus (“oglekļa saistīga lauksaimniecība”). Tā arī palīdzēs izveidot ES iekšējo tirgu CO₂ uztveršanai, izmantošanai, uzglabāšanai un transportēšanai, izmantojot inovatīvas tehnoloģijas, piemēram, Zemes novērošanu (*Copernicus* programma).⁶⁵

---

⁶⁰ Grassi, G., et al., *Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution*, Sanchez Lopez, J., Jasinevičius, G. un Avraamides, M. (red.), Eiropas Komisija, 2021, JRC124374.

⁶¹ Regula (ES) 2018/841.

⁶² Deleģētā Regula (ES) 2021/268 un SWD(2020) 0236 final.

⁶³ COM(2021) 800 final.

⁶⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/nature-based-solutions_en.

⁶⁵ [Oglekļa piesaistes sertifikācija: ES noteikumi \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/euro-observatory/en/forests-and-land-use).

5 PIELĀGOŠANĀS KLIMATA PĀRMAIŅĀM

ES 2021. gada Klimatadaptācijas stratēģijas īstenošana ir daudzgadu projekts, un šogad ir gūti nozīmīgi sasniegumi.

Komisija publicēja **tehniskos norādījumus par infrastruktūras klimatdrošināšanu 2021.–2027. gada periodā**, kā to prasa Eiropas Klimata akts⁶⁶. Tie ļauj investoriem pieņemt pamatotus lēmumus par projektiem, kas ir saderīgi ar Parīzes nolīgumu un ES klimata mērķrādītājiem.

Eiropas klimata un veselības novērošanas centram, ko 2021. gada martā izveidoja Komisija un EVA, jau tagad ir būtiska nozīme,⁶⁷ jo tas novērš būtisku zināšanu trūkumu, palīdzot pārvarēt šķēršļus, kas neļauj mums novērst klimata pārmaiņu strauji pieaugošo un negatīvo ietekmi uz veselību. Novērošanas centrs sniedz informāciju un rīkus, lai novērtētu klimata pārmaiņas un veselību. Tas arī sniedz efektīvus risinājumus un intervences pasākumus, lai integrētu un uzlabotu klimatadaptācijas stratēģijas valstu un reģionālā un vietējā līmeņa veselības rīcībpolitikā. Jaunās **ilgtspējīgas finanšu un mežu stratēģijas** novērš klimatisko zaudējumu apdrošinātības deficītu un palielina mežu noturību. Pirmais ES paziņojums par pielāgošanos klimata pārmaiņām tika iesniegts *UNFCCC* 2021. gada oktobrī⁶⁸.

Klimatadaptācijas misija ir guvusi labus panākumus, veicinot pakāpeniskas izmaiņas adaptācijas pasākumos vietējā un reģionālajā līmenī. Tā atbalsta vismaz 150 ES reģionus un kopienas, lai paātrinātu to pārveidi un līdz 2030. gadam panāktu klimatnoturību. Misijas hartu ir parakstījuši 118 reģioni un vietējās pašvaldības no 18 dalībvalstīm, lai pievienotos prakses kopienai, un tā ir izsludinājusi 12 uzaicinājumus iesniegt pieteikumus finansējuma saņemšanai 240 miljonu EUR apmērā.

EVA plāno 2022. gada beigās sagatavot pilnīgu **ziņojumu par stāvokli valstu pielāgošanās pasākumu īstenošanā**. Ziņojuma pamatā būs valstu iestāžu ziņojumi no 2021. gada marta saskaņā ar Enerģētikas savienības pārvaldības regulu⁶⁹ un citiem avotiem.

---

⁶⁶ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/23a24b21-16d0-11ec-b4fe-01aa75ed71a1/language-ly>.

⁶⁷ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/observatory>.

⁶⁸ COM(2021) 572 final.

⁶⁹ Regulas (ES) 2018/1999 19. pants.

6 KLIMATRĪCĪBAS FINANSĒŠANA

Pārkārtojoties uz klimatneitralitāti un klimatnoturību, ir nepieciešami būtiski ieguldījumi. ES līmenī finansējums ir pieejams no dažādiem avotiem.

FINANSĒJUMS NO ES ĒMISIJAS KVOTU TIRDZNIECĪBAS SISTĒMAS

Inovāciju fonds ir viena no pasaulē lielākajām finansēšanas programmām, kura finansē inovatīvu mazoglekļa tehnoloģiju izvēršanu. To finansē, šajā desmitgadē izsolot 450 miljonus ES ETS kvotu, kas veido aptuveni 38 miljardus EUR⁷⁰. Kopš tās darbības sākuma 2020. gadā 54 projektos ir ieguldīti aptuveni 3 miljardi EUR. 2021. gadā tika pabeigti divi projektu konkursi: viens lielajiem ieguldījumiem⁷¹ 1,146 miljardu EUR apmērā un viens mazajiem ieguldījumiem⁷² 109 miljonu EUR apmērā.

Saskaņā ar pirmo uzaicinājumu iesniegt liela mēroga projektus tika piešķirtas septiņas dotācijas, un izvēlētie piedāvājumi tika iesniegti ETS nozarēs, tostarp ķīmijas, tērauda, cementa, naftas pārstrādes rūpnīcu, kā arī elektroenerģijas un siltumenerģijas nozarē. Pirmajā uzaicinājumā iesniegt neliela mēroga projektus dotācijas tika piešķirtas 32 projektiem plašākā ETS nozaru klāstā, tostarp zaļā ūdeņraža, enerģijas uzglabāšanas, stikla, siltumenerģijas un oglekļa uztveršanas nozarēs.

Otrajā liela mēroga projektu konkursā 2022. gada jūlijā tika iepriekš atlasīti 17 projekti cementa, ūdeņraža, ķīmisko vielu un citās nozarēs par kopējo summu 1,8 miljardi EUR Bulgārijā, Somijā, Francijā, Vācijā, Islandē, Nīderlandē, Norvēģijā, Polijā un Zviedrijā. Šo projektu mērķis ir ietaupīt līdz 136 miljoniem tonnu CO₂ ekv. pirmajos 10 darbības gados.

Nākamajam liela mēroga uzaicinājumam, kas tiks izsludināts 2022. gada rudenī, ir bezprecedenta budžets 3 miljardu EUR apmērā, un tajā ir iekļautas sadaļas projektiem, kas paredzēti plāna *REPowerEU* īstenošanai, ūdeņraža un elektrifikācijas, tīro tehnoloģiju ražošanas un izmēģinājuma projektiem.

Modernizācijas fonds, arī no ES ETS, atbalsta dalībvalstis ar zemākiem ienākumiem, lai modernizētu savas energosistēmas un uzlabotu energoefektivitāti. Līdz 2030. gadam šo dalībvalstu atbalstam izsolīs vairāk nekā 640 miljonus kvotu (kas veido aptuveni 51 miljardu EUR)⁷³. Kopš 2021. gada Horvātijai, Čehijai, Igaunijai, Ungārijai, Lietuvai, Polijai, Rumānijai un Slovākijai ir pārskaitīti 3,3 miljardi EUR, finansējot 71 investīciju pārkārtošanās procesam tādās jomās kā fotoelementi un elektrotīkli elektromobiļu uzlādei.

KLIMATA RĪCĪBPOLITIKAS IEKĻAUŠANA ES BUDŽETĀ

ES līmenī investīcijas pārkārtošanās procesam tiks piesaistītas no diviem galvenajiem avotiem: ES daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam 1,2 triljonu EUR apmērā un 806,9 miljardu EUR no

⁷⁰ Aplēses balstītas uz pašreizējām ETS cenām.

⁷¹ Liela mēroga projektu kopējie kapitālizdevumi pārsniedz 7,5 miljonus EUR.

⁷² Neliela mēroga projektiem kopējie kapitālizdevumi nepārsniedz 7,5 miljonus EUR.

⁷³ Aplēses balstītas uz pašreizējām ETS cenām.

NextGenerationEU, kas atbalsta ES atveseļošanas. Vismaz 30 % no šiem diviem avotiem kopā (potenciāli vairāk nekā 670 miljardi EUR pašreizējās cenās) tiks tērēti klimata pārmaiņu apkarošanai.⁷⁴

Arī ES 2021.–2027. gada budžeta izdevumu programmās ir noteikti izdevumu mērķi klimata jomā vismaz 30 % apmērā. Tās ietver Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) (30 %), programmu “Apvārsnis Eiropa” (35 %), Kohēzijas fondu (37 %), Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (60 %) un *LIFE* (61 %).

PROGRAMMAS UN FONDI

ES **Atveseļošanas un noturības mehānisms**, kurš ir *NextGenerationEU* centrālais elements un kura vērtība sasniedz 723,8 miljardus EUR, ļauj dalībvalstīm ievērojami palielināt klimatiskās investīcijas. Lai varētu pretendēt uz mehānisma dotācijām (338 miljardi EUR) un aizdevumiem (385,8 miljardi EUR), dalībvalstīm ir jā sagatavo atveseļošanas un noturības plāni, kuros izklāstīti ieguldījumi un rīcībpolitikas reformas, kas rada ES pievienoto vērtību no zaļās pārkārtošanās. Katrā valsts plānā vismaz 37 % no plānotajiem izdevumiem jāpiešķir klimatrīcībai, un katram pasākumam jāatbilst principam “nenodarīt būtisku kaitējumu”.

Visi 26 plāni, kas pieņemti līdz septembra vidum, pārsniedz 37 % kritēriju; 40 % no to kopējiem finanšu līdzekļiem ir atvēlēti klimata mērķiem, lai gan dažas dalībvalstis klimata rīcībpolitikas finansēšanai ir izlietojušas vairāk nekā pusi no piešķirtajiem līdzekļiem. Paredzams, ka aptuveni 44 % no klimata piešķirtā finansējuma tiks novirzīti atjaunīgajai enerģijai un energoefektivitātei, bet 34 % — ilgtspējīgai mobilitātei⁷⁵. Ja 2022. gada maijā tiks pieņemti **REPowerEU** priekšlikumi, lai risinātu Krievijas iebrukuma Ukrainā ietekmi uz enerģētiku, dalībvalstīm būs iespēja atjaunināt savus plānus un palielināt atbalstu energoefektivitātei un atjaunīgajai enerģijai.

Vismaz 30 % no programmas **InvestEU** mērķa budžeta 372 miljardu EUR apmērā papildus investīcijām laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam tiks piešķirti klimata mērķiem. Ilgtspējīgas infrastruktūras loga ietvaros 60 % finansējuma ir jāizlieto klimata un vides jomā⁷⁶. EIB, EIF un citas īstenošanas partnerbankas izmantos *InvestEU* garantijas privātā sektora ieguldījumiem saskaņā ar klimata un vides izsekojamību un Komisijas izstrādātajiem norādījumiem par drošināšanu ilgtspējas aspektā.

Pētniecība un inovācija veicina zaļo pārkārtošanos, testējot un demonstrējot risinājumus, izstrādājot revolucionāras inovācijas un zināšanas rīcībpolitikai, pamatojoties uz jaunākajiem zinātniskajiem pierādījumiem. Programmā “Apvārsnis Eiropa” vismaz 35 % no tās 95,5 miljardu EUR budžeta tiks atvēlēti pētniecībai un inovācijai, lai atbalstītu taisnīgu pārkārtošanos, dodot iedzīvotājiem iespēju aktīvi piedalīties zaļās pārkārtošanās procesā. Tiek veidotas jaunas partnerības, kas palielina klimatneitralitātei nepieciešamo tehnoloģiju apjomu. Programmā “Apvārsnis Eiropa” līdz 2021. gada beigām klimatrīcībā ieguldīti gandrīz 4,2 miljardi EUR⁷⁷.

⁷⁴ Saskaņā ar 2023. gada budžeta projekta aplēsēm klimata mērķu sasniegšanai tiks izmantoti 557 miljardi EUR jeb 31,5 % no ES budžeta *NGEU*. Šie skaitļi atspoguļo aizdevumus, kas patlaban tiek pieprasīti no ANM, un neietver inovāciju un modernizācijas fondus.

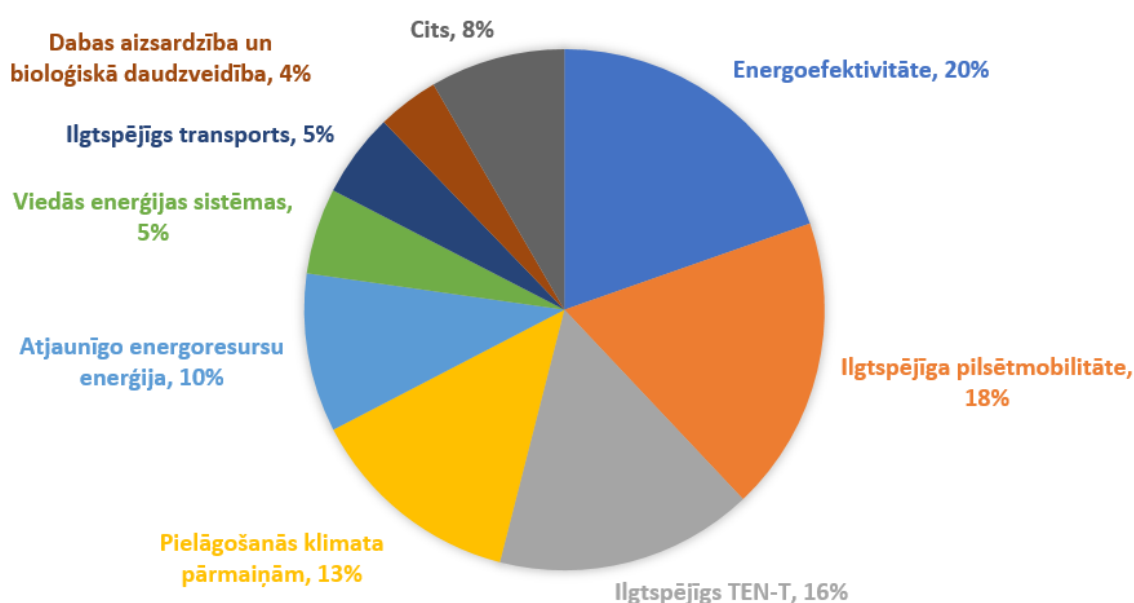
⁷⁵ Avots: Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats, [Zaļās pārkārtošanās pīlārs](#).

⁷⁶ https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme_en.

⁷⁷ Provizoriskie dati.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds⁷⁸ atbalsta dalībvalstis ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanā, vienlaikus sekmējot pārkārtošanos uz klimatneitralitāti un citas ES prioritātes. Katra dalībvalsts ir sagatavojusi partnerības nolīgumu, kurā izklāstīta ieguldījumu stratēģija attiecībā uz tās kohēzijas politikas finansējumu 2021.–2027. gadam. Fondi 2021.–2027. gadā nodrošinās vismaz 78 miljardus EUR ieguldījumu klimatrīcībā (30 % no kopējā ERAF un 37 % no kopējā Kohēzijas fonda budžeta piešķiruma). Provizorisks dati no programmu projektiem un pieņemtajām programmām liecina, ka klimatam piešķirtie līdzekļi pārsniegs noteikto mērķi.

12. attēls. Kohēzijas politikas klimata fondu līdzekļu sadalījums pa tematiskajām jomām (provizorisks dati)

Taisnīgas pārkārtošanās fondā ir paredzēts ES ieguldījums 19,2 miljardu EUR apmērā ieguldījumiem 2021.–2027. gadā Eiropas reģionos, kurus visvairāk ietekmēs pārkārtošanās uz klimatneitralitāti, ņemot vērā ietekmi uz to ekonomisko struktūru un sociālo ietekmi. Pēc fonda izveides dalībvalstis tagad gatavo taisnīgas pārkārtošanās teritoriālos plānus (TPTP), kas Komisijai jāpieņem kā daļa no kohēzijas politikas programmām. Ir apstiprināti Grieķijas, Kipras, Austrijas, Ziemeļreinas-Vestfālenes un Zviedrijas plāni.

Eiropas Sociālais fonds (ESF+) atbalsta nodarbinātību un ieguldījumus cilvēkkapitālā. Līdz septembra vidum tika pieņemta aptuveni trešdaļa ESF+ programmu laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam. Sarunas joprojām turpinās; paredzams, ka visas ESF+ programmas tiks pieņemtas līdz gada beigām. Lai atbalstītu zaļo darbvieta radīšanu un prasmju un kvalifikācijas pielāgošanu pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku, dalībvalstis plāno izstrādāt jaunus apmācības veidus, mācību programmas, stažēšanos un uzņēmējdarbības modeli, piemēram, sociālo uzņēmējdarbību.

⁷⁸ [Kohēzijas politika 2021.–2027. gadam — Reģionālā politika — Eiropas Komisija \(europa.eu\).](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-117276.attachments)

Tehniskā atbalsta instruments turpināja sniegt pielāgotu tehnisko atbalstu dalībvalstīm, lai izstrādātu un īstenotu reformas saistībā ar Eiropas zaļā kursa prioritātēm. 17 dalībvalstis⁷⁹ saņēma atbalstu, izmantojot īpašu papildu *REPowerEU* uzaicinājumu, lai apzinātu piemērotas reformas un ieguldījumus nolūkā pakāpeniski samazināt atkarību no Krievijas fosilā kurināmā.

Programma “LIFE” ir ES instruments vides un klimatrīcības pasākumu finansēšanai. 2021. gadā 132 projektiem tika piešķirti vairāk nekā 290 miljoni EUR, tostarp projektiem tādās jomās kā klimatneitrāla lauksaimniecība, kūdrāju atjaunošana, siltuma atgūšana dzelzs un tērauda ražošanā un mežu un infrastruktūras pielāgošana klimatam. Klimata un vides projektiem 2022. gadā tiks piešķirti aptuveni 755 miljoni EUR, tostarp enerģētikas pārkārtošanai. Jūnijā programmai “LIFE” pievienojās Ukraina, kas varētu saņemt *LIFE* atbalstu, lai palīdzētu atjaunot vidi pēc Krievijas iebrukuma radītā postījuma.

---

⁷⁹ BE, CZ, EE, IE, EL, ES, FI, HR, IT, CY, HU, PL, PT, SI un SK.

7 STARPTAUTISKĀ KLIMATRĪCĪBA

Tā kā ir pabeigts Parīzes nolīguma pirmais piecu gadu cikls, aizvadītajā gadā ir notikusi intensīva un produktīva starptautiska apmaiņa, jo īpaši ES, Ķīnas un Kanādas kopīgi rīkotajās ministru sanāksmēs par klimatrīcību, Petersbergas klimata dialogā, Romas G20 samītā un ANO klimata pārmaiņu konferencē Glāzgovā (*COP26*).

Sekojojot ES piemēram, gandrīz visas lielākās ekonomikas ir apņēmušās līdz gadsimta vidum vai aptuveni gadsimta vidū panākt neto nulles līmeņa siltumnīcefekta gāzu emisijas. Daudzas no tām ir ievērojami palielinājušas savus 2030. gada emisiju mērķrādītājus (valstu noteiktos ieguldījumus), pierādot, ka Parīzes nolīgums darbojas un ka ES iedvesmo citus paātrināt rīcību. Tomēr saskaņā ar pašreizējo valstu rīcībpolitiku un pasākumiem pasaule nav ceļā uz Parīzes nolīguma temperatūras mērķa sasniegšanu. Ja valstis izpildīs visus jaunus solījumus, pasaule, iespējams, izvairīsies no dažām nopietnām klimata pārmaiņu sekām, tomēr līdz gadsimta beigām sasilšana joprojām pārsniegs 1,5 °C.

ES un tās dalībvalstis turpina palielināt izpratni par zaļās pārkārtošanās sniegtajām iespējām un sekām, ko var radīt novēlota rīcība. ES mudina starptautiskos partnerus un palīdz tiem nodrošināt spēcīgāku un ilgtspējīgāku reakciju uz mūsu kopīgajiem klimata pārmaiņu draudiem.

ES un tās dalībvalstis ir lielākais publiskā klimata finansējuma sniedzējs pasaulē, un 2020. gadā emisiju samazināšanai un noturības pret klimata pārmaiņu sekām palielināšanai jaunattīstības valstīs ir paredzēti 23,4 miljardi EUR, tostarp 5,2 miljardi EUR ir paredzēti ES līmenī (ES budžets, Eiropas Attīstības fonds un Eiropas Investīciju banka). Publiskais finansējums un regulatīvās reformas palīdz mobilizēt kapitālu un palielināt privātos ieguldījumus, kas vajadzīgi, lai panāktu, ka pārejas ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammas sniedz nozīmīgu ieguldījumu globālajos klimata novērtējumos un rīcībā, un ES ir viena no galvenajām finansētājām, kas nodrošina pierādījumu bāzi, uz kuras balstās Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes ziņojumi⁸⁰.

Jaunas iniciatīvas, ko ES iniciējusi pēdējā gada laikā, ir, piemēram, Dienvidāfrikas un donoru grupas partnerība “Taisnīga enerģētikas pārkārtošana”, kuras vērtība ir 8,5 miljardi ASV dolāru, priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas un prezidenta Džo Baidena iniciētais globālais metāna emisiju mazināšanas solījums, kuram līdz šim pievienojušās vairāk nekā 100 valstis, ES un Japānas Zaļā alianse un G20 valstu vadītāju lēmums izbeigt starptautisku valsts finansējumu akmeņogļu enerģijas ražošanai bez ierobežojumiem.

---

⁸⁰ Informācijas nodrošināšana globālās klimatrīcības vajadzībām: Pamatprogrammu (FP7 un H2020) ieguldījums jaunākajos IPCC ziņojumos ietvertajā zināšanu bāzē, pamatojoties uz atklāti pieejamiem datiem.